

MORGENBLADET

Skrekkromantisk surrealisme

En kraftprestasjon med litt for mange virkemidler.

Helt siden Grusomhetens Teater laget sin første produksjon for 20 år siden, har Lars Øyno vært et enfant terrible i norsk teaterliv. Med utgangspunkt i den franske teoretikeren Antonin Artaud har han og ensemblet utviklet et fysisk og rituelt scenespråk, på siden av institusjonsteatrene.

I *Siste sang* er det Comte de Lautréamont som er utgangspunkt for forestillingen. Lautréamont, alias uruguayanskfødte Isidore Ducasse (1846-1870), klarte i løpet av sitt korte liv å skrive seg inn i litteraturhistorien, ikke minst som forløper for surrealismen. Hans hovedverk, *Les Chants de Maldoror* fra 1869 (på norsk: «Maldorors sanger», 1988), er en av verdenslitteraturens underligste bøker. Gjennom seks fragmentariske kapitler gir han stemme til et kompromissløst opprør mot Gud og menneskeheten, med bilder som spenner fra det høystemt lyriske til det direkte motbydelige. (Den andre boken han rakk å begynne på, *Poésies*, ble brukt som forelegg til *Poesier* av Grusomhetens Teater i 2000.)

Syner. Mer enn Lautréamonts verk er det hans liv – det lille man kjenner til – og død (herav tittelen *Siste sang*) som er bakgrunn for forestillingen. Stykket «beskriver dikteren i hans døds-kammer på værelset i Faubourg Montmartre». Et døds-kammer som har sterke assosiasjoner til et skoleværelse; her ser vi en skrivepult, anatomiske plansjer og en utstoppet ørn i taket.

Åpningen er sterk nok. En androgyn skikkelse i 1800-tallsdress (spilt av Rita Lindanger) kjemper seg frem til pumpeorgelet i hjørnet og begynner å spille. En mann (Lars Brunborg) kommer inn og kaster seg rundt i maniske, paranoide bevegelser, hele tiden på vakt mot et usynlig, truende nærvær. Det blir til slutt så påtrengende at han svinger et spanskrør i luften for å verge seg. Fra skyggene i bakgrunnen kommer Lautréamont (Odille Heftye Blehr) inn og klamrer seg til skuldrene hans som en parasittær ånd.

Skrekk. Faren ved å velge et materiale som er såpass sterk kost er at effektene kan ende opp som ren skrekkfilm. Altså ikke den eksistensielt sønderrivende skrekken Artaud snakket om. Og de fleste ingrediensene i forestillingen er rendyrket horror: spøkelsesaktig orgelmusikk, paranoide gester, 1800-tallskostymer, anatomiplansjer. Det er visuelt pirrende, men har den svakheten at det ikke holder lenge på konsentrasjonen. Når Lautréamont gjentar en fastsatt serie av desperate gester (skrivebevegelser, fingrer som kravler nærmest av egen vilje, kaster seg voldsomt mot pulten), taper den intensitet. Til forskjell fra Øynos siste oppsetninger (*Fjeldfuglen*, *Teateret & Vitenskapen*) har ikke *Siste sang* den poetiske tyngden over tablåene, nettopp fordi stykket mangler visuell mangetydighet.

Likevel, røffheten i teaterspråket ligger så nær det geniale som bare en ikke helt vellykket forestilling kan komme. Øyno og kompaniet fortsetter sin vilje til å sette alt på spill for hver nye forestilling. Gå og se Grusomhetens Teater neste gang. Da vil denne anmeldelsen være fullstendig irrelevant.

Anmeldelse

Publisert 11. desember 2009